

În comunicarea *Dinamica socialului în România contemporană* dr. Dumitru Sandu a prezentat schimbările intervenite la nivelul opiniei publice în cursul anului 1990, ca urmare a derulării evenimentelor politice, sociale și economice.

Dr. Ioan Mărginean și cercet. șt. Gheorghe Socol în comunicarea: *Diagnoza calității vieții* au semnalat o serie de aspecte dificile din sfera nivelului de trai al populației. Pe această linie s-a inserat și comunicarea (*Probleme ale asigurării nivelului de trai în România*) prezentată de cercet. șt. Maria Molnar și Maria Poenaru.

O serie de aspecte sociale ale satului românesc au fost prezentate în comunicarea cercet. șt. Trăilă Gernescu *Schimbări sociale în satul românesc contemporan*.

Dr. Dragoș Buga în comunicarea *Satul gorjan în prezent și în perspectivă* a întreprins o incursiune interesantă în problemele socio-economice ale localităților rurale din ținuturile Gorjului.

Dr. M. Cobianu-Băcanu, G. Stoltz, I. Rain și C. Nanu în comunicarea *Aspecte ale culturii politice la adolescenți și tineri în perioada de tranziție* au prezentat rezultatele unor investigații întreprinse în rândul studenților și elevilor asupra democrației și libertății.

Comunicarea *Vechea organizare administrativ-teritorială a Principatelor Române — O problemă actuală de sociologie a istoriei* ținută de dr. Iancu Filipescu a avut la bază o solidă documentare din literatura de specialitate.

Comunicările prezentate au abordat o arie tematică diversă, evidențind resursele umane incontestabile de care dispune cercetarea sociologică românească.

Viviana Andreescu

Probleme socio-umane ale perioadei de tranziție în România, Sesiune științifică a Institutului de Sociologie al Academiei Române, București, 21—22 februarie 1991

Sub auspiciile Academiei Române, în zilele de 21 și 22 februarie, 1991, s-au desfășurat lucrările sesiunii științifice, cu tema: *Problemele socio-umane ale perioadei de tranziție în România*.

Prima manifestare științifică de amploare, organizată după Revoluția din decembrie 1989 de Institutul de Sociologie al Academiei Române, sesiunea a oferit prilejul unei analize lucide și responsabile a stării sociologiei în momentul de față, a realizărilor și neîmplinirilor mai vechi și mai noi, a deschiderii spectaculoase ce se oferă cercetării din acest domeniu în prezent și în perspectivă.

Interesul pentru problematica pusă în discuție, pentru orientarea și direcțiile de cercetare prezente în sociologia actuală din țara noastră a fost ilustrat de participarea la sesiune, cu comunicări și intervenții în cadrul dezbaterilor, a numeroși și prestigioși reprezentanți ai vieții noastre științifice, a unui important număr de cercetători, cadre didactice din învățământul superior, specialiști din discipline științifice înrudite sau interesate în cooperarea cu sociologia, studenți.

Se poate afirma, cu deplină temei, că tematica sesiunii, a comunicărilor prezentate, substanța intervențiilor din cadrul dezbaterilor au evidențiat caracterul interdisciplinar și interinstituțional al cercetării sociologice, dorința de integrare crescândă a acesteia în procesul practicii sociale, de implicare în rezolvarea problemelor grave cu care se confruntă societatea noastră, vocația sa științifico-teoretică, precum și posibilitățile sale practic-aplicative.

În deschiderea lucrărilor, relevând însemnătatea dezbaterii problematice tranziției în România, a dimensiunilor socio-umane pe care aceasta le ridică, acad. N. N. Constantinescu, secretar general al Academiei Române, a subliniat faptul că sociologiei, ca știință, Institutului de Sociologie, ca unitate de cercetare reprezentativă, cu o bogată experiență, moștenitoare a unei tradiții științifice strălucite, le revin sarcini importante în etapa actuală. Dincolo de dimensiunea sa expozitivă, de prezentare și analizare a unei realități sociale în plină desfășurare, de cea critică, chemată să identifice și semnaleze dificultățile și contradicțiile vieții sociale, sociologia are menirea de a înțelege, explica și interpreta faptele și procesele sociale de a descoperi și decifra raporturile esențiale dintre ele, cauzele care stau la baza lor, sesizând, astfel, și tendințele de evoluție, de dezvoltare. Acestor dimensiuni li se adaugă și cea de prospectare a viitorului, de intuire a sensului în care evoluează societatea, precum și cea aplicativă, de schițare a unor alternative viabile, constructive, a unor propuneri și soluții

realiste de dezvoltare. În noul context în care ne aflăm, sociologia trebuie să-și asume, cu responsabilitate crescută, un rol mult mai activ, contribuind, astfel, prin mijloacele sale proprii, la edificarea noului organism social.

Programul sesiunii a inclus prezentarea următoarelor comunicări științifice: *Sociologia și abordarea problematicii perioadei de tranziție* — prof. univ. dr. Ion Drăgan, directorul Institutului de Sociologie; *Probleme ale tranziției în perspectiva tradiției sociologiei românești* — dr. Maria Larionescu; *Dimensiuni și caracteristici ale procesului de tranziție* — dr. Oscar Hoffman; *S-a încheiat oare tranziția demografică în România?* — prof. dr. Vladimir Trebici, membru corespondent al Academiei Române; *Instituțiile muncii și creșterea economică în perioada de tranziție* — dr. Gheorghe Răboacă; *Evoluții și transformări structurale ale întreprinderii în perioada de tranziție* — dr. Ștefan Costea; *Coordonate posibile ale tranziției spre economia de piață* — Emilian M. Dobrescu; *Dimensiuni sociale ale tranziției în agricultură* — Maria Fulea; *Satul românesc și specificitatea tranziției actuale* — dr. Carmen Furtună; *Protecția socială și perioada de tranziție* — prof. univ. dr. Cătălin Zamfir, președintele Asociației Sociologilor din România; *Psihologia poporului român — semnificații pentru analiza tranziției* — prof. dr. Paul Popescu-Neveanu; *Fenomenul de anomie și devianță în perioada de tranziție* — dr. Dan Banciu, dr. Sorin Rădulescu; *Probleme sociale ale orașelor* — dr. Dorel Abraham, dr. Dumitru Sandu; *Societatea civilă în Europa de Est — strategie, ideologie și realitate socială* — Călin Anastasiu.

În cadrul dezbaterilor au intervenit, cu contribuții valoroase, de substanță, dr. Gheorghe Răboacă, Mihai Pirlog, dr. Georgeta Dan Spinoiu, dr. Haralambie Culea, dr. Heana Cobianu, Mariana Ciuperescu, Călin Anastasiu, dr. Maria Cobianu, dr. M. Stoichiță, dr. Heana Ionescu-Sisești etc. Luările de cuvânt au îmbogățit și nuanțat paleta, deosebit de largă și complexă a aspectelor tranziției, au conturat noi perspective și posibilități de abordare, au evidențiat necesitatea colaborării interdisciplinare și interinstituționale, a unei mai bune cunoașteri reciproce, a unei mai active prezențe, în viața științifică și culturală a țării, a reprezentanților sociologiei.

O sumară sinteză a principalelor idei desprinse din comunicările și intervențiile prezentate în cadrul sesiunii merită a fi prezentată.

1. Țara noastră se află într-un moment de răscruce. A devenit limpede pentru toată lumea că tranziția României spre un nou sistem economic și social nu reprezintă o simplă reorganizare de suprafață a organismului social. Dimpotrivă, este vorba de o schimbare fundamentală, adică de introducerea unui nou model economic, care modifică temelile pe seama cărora a funcționat până acum viața economică (proprietatea, statutul agenților economici, raporturile dintre aceștia, relațiile de schimb, repartiția și consum, mecanismele pieței, prețurile, circulația monetară, pirghiile de coordonare macroeconomică etc.), dar și socială. Implicațiile, consecințele pe care implementarea noului model economic le are asupra sistemului social global se constituie și în obiect de studiu sociologic. Mai cu seamă, aspectele de natură socio-umană — alfel de complexe și spectaculoase în perioada pe care o parcurgem — trebuie să ne preocupe în chip special.

Ghiar pentru cei care nu au intuit de la început dimensiunile și profunzimea proceselor specifice perioadei de tranziție, acum apare limpede faptul că avem de-a face cu desfășurări de o complexitate extraordinară care, nu de puține ori, depășese competențele anterioare. Sintem puși în situația de a învăța cu toții. Noi înșine trebuie să construim o lume nouă, trebuie să ne adaptăm la un nou mod de viață, să învățăm rigorile economiei de piață pe măsură ce reforma ne confruntă cu fenomene inedite. Și toate aceste lucruri sînt teribil de dificile. Dar nu avem altă șansă, iar factorul decisiv în această încercare rămîne potențialul uman al țării, capacitatea spiritului românesc de a se adapta la solicitările istoriei.

2. Un aspect de o deosebită importanță, relevat în cadrul sesiunii, se referă la clarificarea sensului evoluției societății noastre. În numeroase dezbateri, luări de poziție etc. înregistrate de la Revoluția din decembrie 1989 și pînă în prezent, s-au făcut afirmații care, sintetizate în cîteva cuvinte, s-ar traduce prin aceea că ne aflăm într-un proces de trecere de la socialism la economia de piață și, nu mai puțin, la o democrație „de tip occidental”. Totul este extrem de vag. În primul rînd nu se poate face trecerea de la socialism (care este o orînduire socială) la o economie de piață (care înseamnă un sistem de organizare economică) sau la o democrație, fie ea și de tip occidental (care reprezintă doar un „palier” al giganticului edificiu numit de noi societate). Altfel spus, o revoluție socială face, în mod obligatoriu, trecerea de la un sistem social la altul. Care este acesta din urmă? Dacă Revoluția din decembrie 1989 a fost cu adevărat o revoluție, atunci trebuie să acceptăm ideea că societatea în care trăim s-a schimbat și se schimbă fundamental și că, în ansamblu, se transformă în ceva care nu numai că își merită, dar își și cere cu insistență o identitate, un nume. Filosofi și sociologi de pe diverse meridiane ale lumii vorbesc despre „societate post-industrială”, „societate de consum”, despre „lumea a treia”, despre „colonialism” și

„neocolonialism”, despre „societăți tehnocratice”, „dictaturi” etc. Toate acestea, însă, sînt indisolubil legate de alternativa (în curs de dizolvare) capitalism/socialism. Drept pentru care, se pune firese întrebarea — de vreme ce tot a avut loc o revoluție — în ce fel de tip de sistem social trăim? Răspunsurile date acestei întrebări au fost diferite, în cadrul sesiunii dezbaterile legate de această problemă fiind deosebit de animate. Încercînd depășirea abordării în termeni de societate capitalistă sau socialistă, sau avansat propuneri de a trata această problemă în termeni sociologici (și nu ideologici), de pildă, în termeni de „societate industrială” și „societate postindustrială”.

3. Dincolo de încercarea de abordare a unor probleme de principiu, cu adevărat importante și necesar a fi clarificate, în cadrul sesiunii au fost aduse în prim planul analizei fenomene și procese specifice tranziției din diferite domenii ale vieții economico-sociale actuale. Astfel, o atenție aparte a fost acordată modificărilor înregistrate în întreprinderea industrială în actuala etapă, exigențelor noi și sporile cărora trebuie să le răspundă, elementelor de factură socio-umană cu pondere substanțial crescută în noile condiții. Au fost evidențiate necesitatea elaborării unei viziuni pe termen lung, care să aibă în vedere corelarea tehnologiei cu gestionarea pe baze noi a pregătirii și utilizării forței de muncă, precum și cerința înfăptuirii unei veritabile revoluții manageriale, respectiv a unui complex și profund reviriment în domeniul managementului micro și macroeconomic și social, concretizat în proiectarea de noi sisteme de conducere și organizare, care să permită o funcționalitate, competitivitate și eficiență ridicate întreprinderilor și celorlalte componente ale sistemului social.

4. Satul și oamenii săi, noul regim al proprietății, agricultura și problemele cu care se confruntă au ocupat un spațiu important în derularea sesiunii, indiciu semnificativ al interesului acordat, pe bună dreptate, lumii rurale. În comunicări și pe parcursul dezbaterilor s-a insistat asupra ideii că esențialul pentru prosperitatea țării noastre este revirimentul neîntârziat al agriculturii, iar Legea Fondului funciar reflectă grăitor adevărata atitudine față de proprietate, ca și modul în care imaginiăm lumea satului (componentă de primă importanță nu numai a vieții economice, ci și spirituale a națiunii), evoluția, revitalizarea valorilor sale specifice. Depășind viziunile paseiste, nostalgice, patriarhale cu privire la sat și la viața lui, s-a evidențiat necesitatea grăbirii procesului de revigorare a comunității aproape sufletești dintre omul de la sat și munca lui cea de toate zilele. Redîndu-i adevărata demnitate, ajutîndu-l pe țărăn să-și desfășoare activitatea după principii cu adevărat înnoitoare, nu vom face decît să-i creăm condițiile de care are nevoie pentru a-și desfășura, cu seriozitate și devoțiune, menirea.

5. În cadrul sesiunii și-au găsit reflectarea și alte numeroase probleme socio-umane specifice tranziției actuale. Este vorba despre acuta criză de locuințe din mediul urban, despre anomie și devianță, despre protecția socială (în condițiile manifestării șomajului manifest, liberalizării prețurilor, asigurării unei asistențe sociale minime etc.), despre modul de constituire a noi mentalități și comportamente profesionale, culturale, sociale. Complexitatea și amploarea manifestării lor reclamă studierea lor atentă, sociologul fiind chemat să joace un rol catalizator în înțelegerea și acțiunea practică, de intervenție.

Reuniunea desfășurată, în zilele de 21—22 februarie 1991, în Aula Academiei Române s-a înscris ca o certă contribuție la efortul general de cunoaștere a proceselor sociale specifice perioadei de tranziție din țara noastră, la încercarea de soluționare a unor probleme socio-umane caracteristice societății românești actuale.

Carmen Furlună

100 de ani de la înființarea Societății Românești de Arhitectură, București, 26 februarie—2 martie 1991

Manifestările organizate cu ocazia centenarului Societății Arhitecților Români au avut loc în perioada 26 februarie—2 martie 1991. Organizarea s-a făcut în colaborare cu Ministerul Culturii, Departamentul pentru Urbanism și Amenajarea Teritoriului, Primăria orașului București, Ministerul Tineretului și Sportului și ARCOM SA. Manifestările — diverse prin conținut — expoziții și comunicări (inclusiv dezbateri) — au avut ca scop, înfățișarea caracteristicilor arhitecturii românești în decursul unui secol. Comunicările au oferit prilejul unor analize retrospective a creației de arhitectură din România într-o multiplă condiționare: sistemul socio-politic, școala românească de arhitectură — cu amprenta curentelor la modă din diverse perioade, arhitecții străini care au lucrat în România. Diversitatea tematică a comunicărilor se poate explica și prin faptul că la manifestare au participat, pe de o parte